

У НАУКОВИХ КОЛАХ

140 РОКІВ НАУКОВОМУ ТОВАРИСТВУ ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА: ВНЕСОК О. М. РОМАНІВА У РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ НАУКИ

14–15 жовтня 2013 р. у Львові урочисто відзначили 140-річчя від часу заснування Наукового товариства ім. Шевченка (НТШ) – всесвітньої української академічної організації, заснованої у Львові в 1873 р. З 1947 року НТШ функціонує в Європі та Америці. У роки радянської влади (1939–1989) припинило свою діяльність у Львові, а в кінці 1989 р. відновило її в Україні. З цієї нагоди у Львівському національному академічному театрі опери та балету ім. С. Крушельницької відбулась Урочиста академія, яка стала великою науковою та суспільно-політичною подією. З цього часу цим ювілейним подіям присвячено секції НТШ. Зокрема, у Західному науковому центрі відбулося об'єднане засідання природничих секцій: фізики, математики, механіки і матеріалознавства. Заслухано такі доповіді:

- *Олег Романів і його внесок у розвиток української науки* (В. В. Панасюк, Г. М. Никифорчин)
- *Про деякі концептуальні засади діяльності Фізичної комісії НТШ* (Я. О. Довгий)
- *Вплив учених-чужинців на розвиток математики в Україні* (В. К. Маслюченко)
- *Розвиток досліджень з термомеханіки неоднорідних структур: проблеми і здобутки* (Р. М. Кушнір, В. С. Попович)

Тут розкриємо основні тези першої доповіді про видатну особистість НТШ – Олега Миколайовича Романіва, зокрема, його внесок у розвиток української науки і відновлення діяльності та розбудову НТШ, головою якого він був упродовж 1989–2005 рр. (з нагоди його 85-річчя від дня народження).

О. М. Романів (21.03.1928–03.11.2005) – відомий український учений, член-кореспондент Національної академії наук України, доктор технічних наук, професор, лауреат Державних премій Української РСР (1976 р.) та України (1995 р.) у галузі науки і техніки, Заслужений діяч науки і техніки України (1998 р.), активний організатор науки та громадський діяч у другій половині 20-го сторіччя.

Доповідь директора ФМІ академіка НАН України В. В. Панасюка.

Наукова, науково-організаційна та громадська діяльність О. М. Романіва тісно пов'язана з Фізико-механічним інститутом ім. Г. В. Карпенка НАН України (ФМІ), в

якому він працював з 1956 р. та обіймав такі посади: науковий співробітник, завідувач лабораторії, керівник відділу, заступник директора із наукової роботи (1977–2003 рр.).

Олег Романів – один із провідних українських вчених механіків-матеріалознавців, відомий в Україні та за її межами дослідник міцності конструкційних матеріалів. Він доклав багато зусиль у розвиток науки про фізико-механічні властивості матеріалів, зокрема структурної механіки руйнування та міцності матеріалів, а також у розроблення методів мікрофрактографії змін структур сталей і сплавів, зумовлених їх деформуванням та руйнуванням. Саме його дослідженнями започатковано вивчення взаємозв'язку між характеристиками тріщиностійкості матеріалів і параметрами мікроструктури матеріалу.

О. М. Романів зробив важливий внесок у розвиток сучасних підходів у фізико-хімічній механіці матеріалів, що базуються на дослідженні нових характеристик корозійної тріщиностійкості матеріалів, а також створенні сучасних методів захисту від корозії металевих виробів. Упродовж 1977–2003 рр. він був головою комісії Держстандарту СРСР з проблем формування стандартних методів визначення механічних характеристик конструкційних матеріалів. Завдяки його зусиллям ФМІ реалізував низку своїх розробок у вигляді відповідних нормативних документів з проблем корозії та тріщиностійкості матеріалів і одержав всесоюзне визнання провідної наукової установи у цій галузі науково-технічного прогресу.

Особлива заслуга О. М. Романіва у налагодженні науково-технічного співробітництва ФМІ із зарубіжними науковими інституціями та вченими. Це дало можливість ФМІ виступити ініціатором проведення у Львові Першого радянсько-англійського семінару з проблем корозійної втоми матеріалів, який відбувся у 1980 р. Він зробив суттєвий внесок у підготовку та проведення 8-ої Міжнародної конференції (всесвітнього конгресу) з механіки руйнування матеріалів і міцності конструкцій, організатором якої був ФМІ як базова організація. З його ініціативи та, в основному, його зусиллями була підготовлена до цієї конференції спеціальна книга про наукові досягнення інституту з проблем механіки руйнування та міцності матеріалів.

У доробку Олега Романіва понад 400 наукових праць і винаходів, серед них 16 монографій і довідкових книг, які одержали загальнонаукове визнання. За монографію “Механика коррозионного разрушения конструкционных сплавов” (М.: Металлургия, 1985) його нагороджено премією ім. Г. В. Карпенка Президії НАН України (1988 р.).

У період “перебудови” О. М. Романів активно включився у роботу за національне відродження. Його патріотична позиція та жертвна праця призвели до відновлення та розбудови діяльності НТШ. У 1992 р. обраний генеральним секретарем Світової ради наукових товариств ім. Шевченка. З його ініціативи у Львові побудовано пам'ятник М. Грушевському, встановлено меморіальні дошки видатним українським ученим: В. Кубійовичу, В. Старосольському, І. Раковському. Він один з активних ініціаторів видання “Енциклопедії сучасної України”, автор численних наукових публікацій суспільного і українознавчого спрямування, пов'язаних з історією української науки, визвольними змаганнями та українським державотворенням.

Г. М. Никифорчин